

Diplomová práce

Student : Petr ŠESTÁK

Obor : ČJ - ZSV

Téma : Povídka nebo autobiografická stížnost ?

Oponent diplomové práce : Prof. PhDr. Dagmar Mocná, CSc.

Posudek oponenta diplomové práce:

V dne 5.5.2008

.....
podpis oponenta dipl. práce

Na diplomové práci Petra Šestáka oceňuji již volbu tématu – jeho ochotu vstoupit na nejistou půdu současné literární produkce bez tradičních opor sekundární literatury. Zdaleka to ovšem není přednost jediná.

Diplomant si zvolil jako předmět zájmu současnou povídkovou produkci výrazných autorů mladší a střední generace; jako klíčový interpretační zorný úhel si podnětně zvolil hledisko genologické, tj. v čem a jak zvolení autoři naplňují tradiční výměr povídkového žánru. V první kapitole proto podnikl důkladnou sondu do stávajících pojetí povídkového žánru; v neobyčejně složité problematice se dokázal velmi dobře zorientovat a byť dospěl k poznání, že prakticky neexistují žádné obecně platné distinktivní rysy tohoto široce rozprostraněného žánru, nezůstal u tohoto konstatování a pokusil se přece jenom nalézt v jednotlivých, navzájem si nezdílkou odporujících koncepcích povídky jisté racionální jádro, jež by tento žánr přece jenom nějak obsahově vymezilo: našel jej v ideji „jednotného dojmu“ a v existenci epifanie – závěrečného čtenářova prozření, noetického posunu, hlubšího poznání.

V druhé části se práce zabývá detailní analýzou vybraných povídek K. Rudčenkové, J. Balabána a E. Hakla. Autor se zaměřuje zejména na analýzu narativních způsobů; u Rudčenkové zajímavě poukazuje na autorčino ulpívání na izolovaných momentech vyprávěných příběhů, jež její prozaickou výpověď činí myšlenkově konfúzní a tvárně rozbitou na izolované fragmenty dění bez úhrnného smyslu; u Balabána nalézá základní stavební princip v obohacení protagonistovy přítomné situace vzpomínkami, díky nimž tato situace nabývá komplexity takřka románové. Naproti tomu analýza povídek E. Hakla jde spíše po obsahové stránce a nezabývá se tolik uplatňovanými narativními technikami. Autor se zaměřuje zejména na formulaci životního postoje personálního vypravěče, vymezujícího se kriticky vůči konzumní společnosti, avšak utápějícího se v povrchních zážitcích, majících přehlušit faktickou prázdnotu jeho života. V této části práce diplomant prokázal schopnost pronikavé interpretace textu, a to jak z hlediska tvaru, tak z hlediska jeho myšlenkového směřování. Ke zvoleným autorům a jejich dílům neváhá zaujmout kritický postoj, jež ovšem podkládá pečlivou a promyšlenou argumentací.

Ve třetí části pak na výše zanalyzované texty přikládá rastr povídkových teorií. Jeho počáteční nedůvěra vůči validitě jednotlivých pokusů o vymezení povídkového žánru se konfrontací se současnou literární praxí ještě prohlubuje, neboť zjišťuje, že zejména kritéria odvozená z praxe angloamerické „short story“ jsou příliš zužující. Zároveň však dospívá k poznání, že sledování autoři se nepřidrží ani „dobré“ (a v jistém smyslu dokonce nezbytné) tradice povídky jakožto žánru přinášejícího nějaké důležité zjištění o stavu světa a postavení jedince v něm. U sledovaných autorů mu chybí moment epifanie, v důsledku čehož se jejich prózy mění v monotónní „autobiografické stížnosti“ na stav světa a vyprázdňenost lidských životů. Neschopnost epifanie Šesták spojuje se situací postmoderního člověka, zbaveného všech tradičních opor a tlačeného rychle se měnící realitou globalizované společnosti k maximální flexibilitě, jež ovšem může vést k vyprázdňení a ztrátě identity.

Práce má bezesporu nadstandardní úroveň; autor prokazuje schopnost neotřelého myšlení, odvahu k hodnocení, dobrou znalost relevantní sekundární literatury i dar koncizního formulování závěrů. Jako oponent k ní mám jen dvě připomínky, jednu dílčí a terminologickou, druhou obecnější. Stran užití terminologie: nepovažuji za příliš šťastné označovat vypravěče soucítícího s postavou jako vypravěče – autora, a to nejen kvůli hrozícímu krátkému spojení mezi původcem textu a narátorem; nepochopila jsem totiž, co autorovi brání přiřknout tuto vlastnost vypravěči – stratégovi (s. 36), respektive pojmut tohoto vypravěče jako klasického vypravěče nadosobního, jenž je zároveň stratégem i tím, kdo vyjadřuje své postoje k vyprávěnému (a do jehož pásma vstupuje zorný úhel postavy prostřednictvím techniky reflektoru).

Druhá, obecnější připomínka se týká diplomantova postoje k prezentovaným genologickým konceptům povídky. Zdá se mi totiž, že jim přikládá větší váhu, než v českém prostředí (i vzhledem ke své rozpornosti) mají, alespoň soudě dle jeho potřeby s nimi polemizovat. Domnívám se, že angloamerická tradice short story u nás nikdy zcela nezdomácněla, mj. proto, že s ní charakter české povídkové produkce v zásadě nikdy nekorespondoval; česká povídková próza měla od počátku tendenci k rozvolněné deskriptivnosti, k postižení „tekuté“ každodennosti – proto u nás zakořenil spíš středo- a východoevropský koncept žánru, kladoucí důraz na postižení specifické atmosféry a na naraci jako takovou – diplomantova zjištění o povaze současné povídky ostatně tento sklon potvrzují.

Bez ohledu na tyto připomínky považuji předkládanou práci za velmi zdařilou a plně ji doporučuji k obhajobě.

Návrh klasifikace: výborně